

L'Espanyol d'Amèrica

Codi: 106375

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	3	1
2504211 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Lourdes Aguilar Cuevas

Correu electrònic: lourdes.aguilar@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Eva Araceli Mejía Ugarte

Prerequisits

Com que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i a les obligatòries, que ha adquirit les competències bàsiques, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit en llengua castellana. Per aquest motiu, les errades ortogràfiques i d'expressió que pugui cometre comportaran un descens de la puntuació en la qualificació final (descompte de 0,1 per errada en les proves d'avaluació).

Les activitats pràctiques i els treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, en cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen comportarà, automàticament, la qualificació de suspens (0).

Així mateix, es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. Tot i això, el professor de l'assignatura pot donar normes específiques, en el cas que ho consideri necessari.

Objectius

L'assignatura té com a objectiu conèixer les característiques lingüístiques de l'espanyol d'Amèrica en el context general de la llengua espanyola. Un cop cursada, els estudiants seran capaços d'identificar les principals variants americanes de l'espanyol, descriure els trets particulars de cadascuna d'elles i reconèixer exemples concrets, tant textuals com orals. També podran caracteritzar la situació sociolingüística dels diferents països americans i els contactes que l'espanyol hi manté amb altres llengües, amb l'impacte en la

identitat cultural dels parlants. L'enfocament de l'assignatura és fonamentalment sincrònic, però s'inclouen al temari alguns aspectes històrics que han donat forma a les diferents varietats, així com les teories que s'han formulat per explicar les particularitats de les variants americanes enfront de les de l'espanyol europeu.

Competències

Llengua i Literatura Espanyoles

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Analitzar els principals fenòmens de variació lingüística de l'espanyol (variació històrica, diatòpica, semàntica i pragmàtica).
- Analitzar les principals propietats fonètiques, fonològiques, morfològiques, sintàctiques, lèxiques i semàntiques de la llengua espanyola, la seva evolució al llarg de la història i la seva estructura actual.
- Assessorar organitzacions i institucions sobre qüestions lingüístiques o literàries.
- Demostrar el coneixement normatiu de la llengua espanyola i el seu domini en totes les seves aplicacions a l'àmbit acadèmic i professional.
- Identificar les característiques lingüístiques dels diferents períodes en l'evolució de la llengua espanyola.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir tècniques i mètodes d'anàlisi lingüístiques relacionades amb la variació.
2. Analitzar les desigualtats degudes al sexe o al gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement historicosocial.
3. Aplicar els coneixements i usos metodològics propis de l'anàlisi del discurs i de la pragmàtica per interpretar textos i intencions comunicatives i argumentar en conseqüència.
4. Aprendre a utilitzar la terminologia lingüística relacionada amb la norma i la variació de manera precisa.
5. Aprendre les habilitats necessàries per fer l'anàlisi discursiva de textos orals i escrits.
6. Comunicar fent un ús no sexista del llenguatge.
7. Conèixer d'una manera teoricopràctica la diversitat lingüística de l'espanyol.
8. Conèixer els fenòmens lingüístics en funció de la variabilitat social, geogràfica i estilística de la llengua espanyola i saber relacionar-los amb la normativa.
9. Conèixer les varietats geolèctals actuals de l'espanyol al món, amb especial atenció a les varietats sociolingüístiques de l'espanyol a Amèrica.
10. Descriure i analitzar la variació pragmàtica tenint en compte la comunicació verbal, paraverbal i no verbal.
11. Fer servir l'anàlisi del discurs per efectuar un posicionament crític davant de diversos usos lingüístics socials (discurs del poder, discurs de gènere i sexisme, etc.).
12. Formar-se en el coneixement de tècniques i mètodes d'anàlisi lingüística dialectal per a aplicar-les en l'aprenentatge i l'ensenyament de la llengua espanyola.
13. Identificar diferents perspectives teoricometodològiques en l'anàlisi del discurs.
14. Manejar les bases de dades i fonts o materials d'Internet per a l'anàlisi de la variació lingüística de l'espanyol.
15. Reconèixer els processos dels canvis lingüístics.
16. Relacionar la norma lingüística amb altres disciplines gramaticals.
17. Resoldre problemes de la llengua espanyola i fer anàlisi i comentaris lingüístics en una perspectiva tant sincrònica com historicocomparativa.

18. Ser capaç de resoldre problemes propis de l'anàlisi del discurs en situacions lingüístiques professionals (comunicació política, campanyes electorals, interacció en l'empresa, ensenyament de llengües, etc.).
19. Ser tolerant amb la diversitat i la riquesa lingüístiques.
20. Situar els canvis lingüístics en el seu context cronològic.
21. Valorar la importància de la norma panhispànica en el context internacional.

Continguts

- 1.- Les hipòtesis sobre la formació de l'espanyol d'Amèrica. Breu història de l'expansió de l'espanyol a Amèrica. Entre la fragmentació i la unitat.
- 2.- Zones dialectals de l'espanyol a Amèrica: principals varietats. Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics diferenciadors de les varietats.
- 3.- Recursos de documentació sobre la variació de l'espanyol a Amèrica: atles lingüístics i atles orals.
- 4.- L'espanyol d'Amèrica i la norma hispànica. Panhispanisme: definició, motivació. Presència de la política lingüística panhispànica en les obres acadèmiques.
- 5.- La situació sociolingüística a l'Amèrica hispana. Els contactes entre l'espanyol i les altres llengües americanes. La política lingüística dels països d'Amèrica. Els pidgins i criolls amb component hispànic.
- 6.- L'espanyol als Estats Units. Varietats hispàniques als Estats Units. La presència de l'anglès en els dialectes hispànics dels Estats Units. Els parlants de llengua heretada. L'espanglish: fusió lingüística i cultural.

Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides (35%). Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en pràctiques i seminaris dirigits pel professor, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió de tot tipus de textos.
- Activitats supervisades (10%). Es tracta de tutories programades pel professor, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi lingüística.
- Activitats autònomes (50%). Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- Activitats d'avaluació (5%). L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant presentacions orals i proves escrites.

Es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat contesti les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Classes teòrico-pràctiques	62	2,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Tipus: Supervisades			
Tutories programades	15	0,6	4, 6, 7, 9, 14, 16, 19, 21
Tipus: Autònomes			
Preparació de classes i proves	65	2,6	4, 6, 7, 9, 14, 16, 19, 21

Avaluació

Per a l'avaluació final es tindrà en compte la redacció d'un treball de curs individual o en equip (30%), una presentació oral a classe (20%) i dues proves escrites presencials (25% cadascuna).

Totes les activitats són obligatòries. En cas excepcional, la presentació oral es pot substituir per un treball breu de síntesi.

Requisits per a aprovar l'assignatura

- Per a superar l'assignatura cal realitzar totes les proves.
- Per a aprovar l'assignatura és necessària una nota global igual o superior a 5.
- Per a optar a la recuperació és necessari haver presentat totes les proves i haver obtingut una nota global superior a 3,5.
- L'activitat d'exposició oral no està subjecta a recuperació.
- S'obindrà un "no avaluable" si s'ha realitzat, com a màxim, el 50 % de l'avaluació.
- En cas que el curs sí que sigui avaluable, si es deixa pendent alguna prova, la qualificació d'aquesta prova serà 0 i s'inclourà en el càlcul de la nota global. En aquest supòsit, la nota màxima possible del curs serà un 4,9 i l'estudiant optarà a la recuperació.
- En cas que els alumnes hagin superat la prova de recuperació, la nota final màxima de l'assignatura serà 5.

Observacions

En el cas de l'expressió escrita, s'entén que l'estudiant redacta paràgrafs i textos amb contingut ple. Les faltes d'ortografia, la puntuació i l'estructura del discurs penalitzaran (-0,1 per falta). L'expressió oral haurà de ser coherent, organitzada, correcta i adequada a la situació comunicativa.

Es considera que es coneixen les normes generals de presentació i lliurament d'un treball acadèmic.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En començar el curs s'explicaran tant la metodologia de l'assignatura com les proves avaluable. Més endavant es proporcionaran orientacions concretes per a cada prova. Les pautes amb la descripció detallada del contingut de les activitats avaluable, els criteris específics per a avaluar-les i les dates de lliurament podran consultar-se en l'espai docent virtual de l'assignatura. El procediment de revisió variarà en funció del tipus de prova i s'anunciarà oportunament.

Procediment de revisió de qualificacions.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o la professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Avaluació única

L'avaluació única suposa una única data d'avaluació, però no una única activitat d'avaluació.

L'avaluació única constarà de les següents activitats: el lliurament del treball de curs (30%), el lliurament de l'exposició enregistrada en vídeo (20%) i dues proves escrites presencials (25% cadascuna). Tot tindrà lloc un únic dia, que coincidirà amb el dia establert per a la darrera prova de l'avaluació continuada. El calendari de proves s'exposarà la primera setmana del curs a l'espai virtual de l'assignatura.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per a l'avaluació continuada.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentació oral a classe	20%	2	0,08	4, 6, 7, 9, 14, 16, 19, 21
Prova escrita presencial	25%	2	0,08	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Prova escrita presencial	25%	2	0,08	1, 4, 6, 7, 8, 9, 14, 16, 17, 19, 21
Treball de curs individual o en equip	30%	2	0,08	6, 7, 9, 14, 16, 19, 21

Bibliografia

- Águila Escobar, Gonzalo 2016. "Del español del norte al panhispanismo un viaje transatlántico de ida y vuelta", *Revista Letral*, Nº. 16, 2016, pp. 121-129.
- Aleza Izquierdo, Milagros y José Mª Enguita Utrilla (coords.) 2010. *La lengua española en América. Normas y usos actuales*, Valencia, Universitat de València.
- Alonso, Amado 1953. *Estudios lingüísticos. Temas hispanoamericanos*, Madrid, Gredos.
- Alvar, Manuel (ed.) 1996. *Manual de dialectología hispánica. El español de América*, Barcelona, Ariel.
- Alvar, Manuel 2000. *América. La lengua*, Valladolid, Universidad de Valladolid.
- ASALE 2010. *Diccionario de americanismos*, Madrid, Santillana.
- Centro Virtual Cervantes. Congresos de la lengua: <http://congresosdelalengua.es/>; <http://cvc.cervantes.es/obref/congresos>
- Cestero Mancera, Ana M^a, Isabel Molina Martos y Florentino Paredes García 2006. *Estudios sociolingüísticos del español de España y América*, Madrid, Arco Libros.
- del Valle, José 2005. "La lengua, patria común: política lingüística, política exterior y post-nacionalismo hispánico", en: *Studies on Ibero-Romance Linguistics Dedicated to Ralph, Roger Wright and Peter Ricketts*. Newark (Del): Juan de la Cuesta, 391-416.
- del Valle, José (ed.) 2007. *La lengua, ¿patria común?. Ideas e ideologías del español*, Madrid, Iberoamericana / Vervuert.
- Fontanella de Weinberg, María Beatriz 1992. *El español de América*, Madrid, Mapfre.
- Frago, Juan Antonio & Franco, Mariano 2001. *El español de América*, Cádiz, Universidad de Cádiz.
- García Mouton, Pilar 2003. *El español de América, 1992*, Madrid, CSIC.
- Granda, Germán de 1994. *Español de América, español de África y hablas criollas hispánicas. Cambios, contactos y contextos*, Madrid, Gredos.
- Haensch, Günther 2001. "Español de América y español de Europa (1ª parte)" *Panace@* Vol. 2, nº 6, diciembre, pp. 63-72. http://www.medtrad.org/panacea/IndiceGeneral/n6_G_Haensch.pdf
- Haensch, Günther 2001. "Español de América y español de Europa (2ª parte)" *Panace@* Vol. 2, nº 7, diciembre, pp. 37-64. http://www.medtrad.org/panacea/IndiceGeneral/n7_G_Haensch7.pdf
- Lipski, John M. 1994. *El español de América*, Madrid, Cátedra.

- López García, Ángel 2020. "Monocentrismo y policentrismo en la lengua española", en *Lingüística hispánica teórica y aplicada. Estudios léxico-gramaticales didácticos y traductológicos*, Nowikow W., López González A.M., Pawlikowska M., Baran M., Sobczak W. (eds.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź-Kraków (2020), pp. 185-205, doi: 10.18778/8220-201-4.14
- Malmberg, Bertil 1992. *La América hispanohablante: unidad y diferenciación del castellano*, Madrid, Istmo.
- Medina López, Javier 2002. *Lenguas en contacto. Cuadernos de Lengua Española*, Núm. 47. Madrid, Arco Libros.
- Moreno de Alba, José G. 1988. *El español en América*, México, FCE.
- Moreno de Alba, José G. 2007. *Introducción al español americano*, Madrid, Arco Libros.
- Moreno Fernández, Francisco (2017) *Las variedades de la lengua española y su enseñanza*. Madrid, Arco Libros.
- Muñoz-Basols, Jvier, Nina Moreno, Inma Taboada y Manel Lacorte (2017) *Introducción a la lingüística hispánica actual teoría y práctica*, Nueva York, Routledge.
- Oesterreicher, Wulf 2002. "El español, lengua pluricéntrica: perspectivas y límites de una autoafirmación lingüística nacional en Hispanoamérica", *Lexis* (Lima), 26/2, 275-304.
- Palacios, Azucena (coord.) 2008. *El español en América. Contactos lingüísticos en Hispanoamérica*, Barcelona, Ariel.
- Quesada Pacheco, Miguel Ángel 2008. "De la norma monocéntrica a la norma policéntrica en español. Algunas reflexiones históricas según testimonios y actitudes lingüísticas". *ANPE. II Congreso nacional: Multiculturalidad y norma policéntrica: Aplicaciones en el aula de ELE*, 26-27/09-2008. <http://www.doredin.mec.es/documentos/00820092000287.pdf>
- Ramírez Luengo, José Luis 2007. *Breve historia del español de América*, Madrid, Arco Libros.
- Vaquero, María 1996. *El español de América I. Pronunciación*, Madrid, Arco Libros.
- Vaquero, María 1996. *El español de América II. Morfosintaxis y léxico*, Madrid, Arco Libros.

Programari

No és necessari cap programari en específic.